

Yazar Bilgileri Author(s)

Dr. Öğr. Üyesi

Kani AYVAZ

Giresun Üniversitesi

Din Psikolojisi

kani.ayvaz@giresun.edu.tr

ORCID:

Künye Bilgisi

Kübra Çetin, *Akışkan Cinsiyet Kimlikli Bireylerin Sosyal Dışlanma Deneyimleri ve Dini Meşrulaştırma Biçimleri*.

Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025.

Doktora Tezi.

Anahtar Kelimeler / Keywords

Din Psikolojisi / Psychology of Religion
Akışkan Kimlik / Fluid Identity
Sosyal Dışlanma / Social Exclusion
Dini Meşrulaştırma/ Religious Legitimization

Doktora Tezi İncelemesi/ Doctoral Thesis Review

Makale Tarihleri / History of Article

Geliş Tarihi / Received

10/06/2025

Kabul Tarihi / Accepted

28/06/2025

Atıf / Citation

Ayvaz, Kani. “Kübra Çetin, Akışkan Cinsiyet Kimlikli Bireylerin Sosyal Dışlanma Deneyimleri ve Dini Meşrulaştırma Biçimleri”. *Kitabiyat İlahiyat Araştırmaları İnceleme-Eleştiri Dergisi* 3/1 (Haziran 2025), 190-203.

“Akışkan Cinsiyet Kimlikli Bireylerin Sosyal Dışlanma Deneyimleri ve Dinî Meşrulaştırma Biçimleri” başlıklı doktora tezi; giriş, iki ana bölüm, sonuç-değerlendirme ve ekli tablolar olmak üzere diğer temel bölümlerden oluşmaktadır.

Tezin giriş kısmında; araştırma problemi, amacı ve önemi ile birlikte çalışmanın kapsamı, sınırlılıkları ve temel kavramlar açıklanmıştır. Ayrıca, konuyla ilgili daha önce yapılmış araştırmalara değinilmiş; kullanılan yöntem, araştırma deseni, çalışma grubunun özellikleri, veri toplama süreci ve verilerin analizinde izlenen yol detaylandırılmıştır.

Araştırma Alanı ve Problemi

Günümüzde heteroseksüel cinsiyet anlayışı, bazı bireyler tarafından sorgulanmakta ve bu sorgulama, farklı cinsel yönelimlerin ve kimliklerin görünür hale gelmesine zemin hazırlamaktadır. Cinsiyet algısında yaşanan bu dönüşüm, bireylerin kendi cinsel kimlik ve yönelimlerine dair daha fazla söz sahibi olmalarını beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda kimi bireyler, cinsel kimlik ve yönelimlerini bir tercih olarak görmekte ve bu tercihleri kişisel özgürlük alanlarının bir uzantısı şeklinde ifade etmektedir.

Bu çalışma, her bilimsel araştırmada olduğu gibi, belirli bir problematik ekseninde şekillenmiştir. Araştırma, önceden belirlenmiş bir hipoteze dayanmak yerine, gözlemlenen olgular çerçevesinde ortaya çıkan muhtemel bir probleme odaklanmıştır. Özellikle son dönemde, kendisini “akışkan cinsiyet kimlikli” olarak tanımlayan bireylerin sayısındaki artış, bu kimlik biçiminin akademik düzlemde ele alınmasını gerekli kılmıştır. Cinsiyet kimliğindeki akışkanlık olgusu, yalnızca bireysel düzeyde bir kimlik beyanı değil aynı zamanda toplumsal ilişkiler, normlar ve inanç sistemleriyle kurulan etkileşim biçimlerini de yeniden düşündürmektedir.

Bu çerçevede, akışkan cinsiyet kimlikli bireylerin sosyal dışlanma deneyimleri ile bu deneyimler karşısında geliştirdikleri dinî meşrulaştırma biçimleri, araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, çalışma grubunu oluşturan akışkan cinsiyet kimlikli bireylerin hem bireysel hem de toplumsal yaşamlarında karşılaştıkları sosyal dışlanma deneyimlerini ortaya koymak ve bu dışlanma süreçleri karşısında başvurdukları dinî meşrulaştırma biçimlerini analiz etmektir.

Konuyla ilgili mevcut literatür incelendiğinde, akışkan cinsiyet kimliği üzerine yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak psikolojik ve biyolojik temellere dayandığı, sosyolojik perspektiften ele alınan araştırmaların ise oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Toplumsal cinsiyet kimliği literatüründe *gender fluid* olarak da adlandırılan bu kimlik biçimi, son yıllarda giderek daha görünür hale gelmiştir. Bununla birlikte, alana özgü kapsamlı sosyolojik çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir.

Toplumların geçirdiği kültürel, sosyal ve dinî dönüşümler, bireylerin cinsiyet algılarını da doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda; cinsiyet kimliğinde yaşanan esneklik, bireylerin yalnızca kendilerini nasıl tanımladıklarını değil, aynı zamanda dış dünyayla kurdukları ilişkileri ve inanç sistemleriyle olan etkileşimlerini de dönüştürmektedir.

Araştırma kapsamında akışkan cinsiyet kimliği, sosyal dışlanma deneyimi ve dinî meşrulaştırma biçimleri olmak üzere üç temel olguya odaklanılmıştır. Bu kavramlar arasındaki ilişkiler hem bireysel düzlemdeki anlamlandırma süreçlerini

hem de toplumsal yapıların dönüşümünü anlamaya katkı sunmaktadır.

Yöntem ve Kaynaklar

Bu araştırmanın temel amacı, akışkan cinsiyet kimlikli bireylerin sosyal dışlanma deneyimlerini ve bu deneyimlere karşı geliştirdikleri dinî meşrulaştırma biçimlerini ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup, Türkiye'deki tüm akışkan cinsiyet kimlikli bireyler hakkında genelleyici sonuçlara ulaşmak gibi bir hedef gözetilmemiştir. Araştırmanın odak noktası, yalnızca görüşme yapılan bireylerin konuya ilişkin kişisel deneyimlerini ve algılarını anlamak ve yorumlamaktır.

Veriler, 25 akışkan cinsiyet kimlikli bireyle gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler aracılığıyla elde edilmiştir. Görüşmeler, bireylerin sosyal dışlanma süreçlerine ve bu süreçler karşısında inanç sistemleriyle kurdukları ilişkilere dair içgörü sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır. Bu yöntem, katılımcıların kendi anlatıları üzerinden yaşadıkları gerçekliği ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırma sürecinde; katılımcılara ulaşım, görüşmelerin gerçekleştirilmesi, mahremiyetin korunması, verilerin yorumlanması gibi çeşitli zorluklar ve sınırlılıklar ile karşılaşmıştır. Bununla birlikte, araştırmanın kapsamı dâhilinde elde edilen veriler, konuya dair nitelikli bir bakış açısı sunmaktadır.

Bu bölümde ayrıca, araştırma kapsamında sıkça kullanılan temel kavram ve terimlere yer verilmiştir. Söz konusu kavramların hangi anlam bağlamında kullanıldığının açık bir şekilde ortaya konması, hem araştırmanın daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamakta hem de olası anlam

kaymalarının ya da yorum farklılıklarının önüne geçmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada Kullanılan Temel Kavramlar ve Terimler

Cinsiyet: Cinsiyet, biyolojik ve toplumsal iki temel boyuttan oluşan bir kavramdır. Biyolojik boyut; kromozomlar, hormonlar ve üreme organları gibi doğuştan gelen fiziksel özellikleri ifade ederken, toplumsal boyut; bireylere cinsiyetlerine göre atfedilen roller, beklentiler ve normları içerir (Bingöl, 2014, s. 108). LGBT bireyler, biyolojik cinsiyete karşılık olarak “atanmış cinsiyet” terimini kullanmayı tercih etmektedirler.

Toplumsal Cinsiyet: Cinsiyetin kültürel, tarihsel ve toplumsal bağlamlarda şekillenen boyutudur. Zaman ve mekâna göre farklılık gösterebilir (Çetin, 2021).

Cinsiyet Kimliği: Bireyin kendisini ait hissettiği cinsiyete dair içsel duygu ve düşüncelerini ifade eder. Cinsiyet kimliği, biyolojik cinsiyetle örtüşebileceği gibi, ondan farklı da olabilir (Vatandaş, 2007, s. 32). Birey, kendini erkek, kadın ya da bu ikisinin dışında bir kimlikte hissedebilir.

Cinsel Kimlik Anomisi: Bu araştırmada literatüre kazandırılması amaçlanan bir kavramdır. Cinsiyet, yönelim ve cinsel pratiklerin belirli sosyal yapı ya da kurumlar tarafından sınırlandırılmadığı; normların ve geçiş sınırlarının ortadan kalktığı bir durumu ifade eder.

Cinsel Yönelim: Bireyin romantik, duygusal veya cinsel olarak belirli bir cinsiyete yönelik duyduğu ilgiyi tanımlar. Bu yönelim, bireyin cinsel kimliğinden ya da biyolojik cinsiyetinden bağımsız olarak gelişebilir (Az-Genç, 2018).

Cinsel Mutlaklık: Bu araştırma kapsamında önerilen bir başka kavram olan cinsel mutlaklık, heteroseksüel normlara sıkı sıkıya bağlı kalma hâlini ifade eder. Heteronormatif düzenin geçerliliğini ve diğer yönelimlere karşı olan dışlayıcı tavrı tanımlar.

Normatiflik / Normativite: Toplumun bireylerden uymasını beklediği değer, kural ve normlara verilen isimdir. Cinsiyet araştırmalarında ise cinsel normatiflik, bireylerin cinsellik alanındaki sosyal normlara nasıl tabi tutulduğunu ifade eder (Gülgeç, 2020, s. 23).

Akışkanlık: Farklı durumlar veya kimlikler arasında esnek ve sürekli değişime açık olma hâlidir (Bauman, 2000). Cinsiyet araştırmalarında, sabit kimlik kalıplarının dışında kalan esnek geçişleri tanımlar.

Akışkan Cinsiyet: İkili (erkek/kadın) cinsiyet sistemine karşı çıkan; bireyin zaman, mekân ya da duygu durumuna bağlı olarak farklı cinsiyet kimliklerine bürünebildiği bir kavramdır (Jackson, 2011). Birey kimi zaman daha kadınsı, kimi zaman daha erkeksi hissedebilir veya herhangi bir cinsiyetle özdeşleşmeyebilir. Türkçede “gender-fluid” teriminin karşılığı olarak kullanılır (Kaos GL, 2021).

Açılma: Bireyin cinsel yönelim veya kimliğini kendi isteğiyle çevresine açıklama sürecidir. Genellikle LGBT bireylerin yaşadığı bu süreç, İngilizcedeki “coming out of the closet” ifadesinden Türkçeye “açılma” olarak geçmiştir (Kaos GL, 2015).

Dışlanma: Bireyin bir topluluk, ortam ya da sosyal gruba dâhil olmasının engellenmesi veya kendini ait hissetme duygusunun ortadan kaldırılması durumudur (Arisoy, 2021).

Sosyal Dışlanma: Toplumda belirli gruplara yönelik olarak yapılan ayrımcılık, damgalama ve önyargı sonucunda

bireylerin temel hak ve fırsatlardan yoksun bırakılması sürecidir. Bu durum sosyal eşitsizliği pekiştirir (Arısoy, 2021).

Kimlik: Bireyin benlik algısını, duygu ve düşünce dünyasını, inançlarını ve sosyal ilişkilerini içeren çok katmanlı bir yapıdır. Kimliğin oluşumunda kültür, toplumsal beklentiler, aile yapısı ve bireysel deneyimler etkilidir (Dalbay, 2018, s. 162).

Dinî Kimlik: Bireyin dinî inançları, uygulamaları, değerleri ve ait olduğu inanç topluluğuyla kurduğu bağları kapsar. Dinî kimlik, bireyin benlik algısının önemli bir bileşeni olarak çok boyutlu bir yapı sergiler.

Meşruiyet / Meşrulaştırma: Birey veya grupların kendi tutum, davranış veya varoluş biçimlerini toplumsal kabul gören anlatılarla gerekçelendirme ve onaylatma sürecidir (Okumuş, 2005).

Dinî Meşrulaştırma: Dinî liderlerin ya da kurumların kutsal metinleri veya dinî referansları kullanarak, inanç sistemlerini ve uygulamalarını haklılaştırma sürecidir. Bu süreç, din-toplum ilişkisi bağlamında sosyal yapılar üzerindeki dinî etkilerin analizinde önemli bir rol oynamaktadır (Okumuş, 2001).

Postmodernizm: Modernizmin tek, evrensel ve nesnel bilgi anlayışına karşı çıkan; çoğulcu, göreceli ve alternatif anlatıların geçerliliğini savunan kültürel ve entelektüel bir harekettir. 20. yüzyılın ortalarında ortaya çıkmıştır (Yavuz & Zavalı, 2015).

İlgili Araştırmalar

Türkiye’de toplumsal cinsiyet alanında yapılan akademik çalışmalar, son yıllarda belirgin bir ivme kazanmış ve konuya duyulan ilgi giderek artmıştır. Bu alandaki araştırmalar

genel olarak kadın-erkek ilişkileri ve hemcins ilişkiler olmak üzere iki ana ekseninde yoğunlaşmaktadır. Ancak mevcut literatür incelendiğinde, çalışmaların büyük çoğunluğunun özellikle kadın-erkek ilişkileri üzerine odaklandığı görülmektedir.

Buna karşın, toplumsal cinsiyetin bir diğer boyutunu oluşturan farklı cinsel yönelim ve kimliklere dair çalışmalar da son dönemlerde artış göstermeye başlamıştır. Ancak bu çalışmaların henüz yeterli derinlikte ve kapsamda olmadığı, özellikle veri çeşitliliği açısından sınırlılıklar taşıdığı söylenebilir. Bununla birlikte, farklı cinsel kimliklerin ve yönelimlerin daha görünür hâle gelmesiyle birlikte bu alanda yapılan araştırmaların sayısında da çeşitlenme beklenmektedir.

Farklı cinsel kimlikler, heteronormatif yapıları sorgulayan ve bu yapıları dönüştüren bir potansiyele sahiptir. Özellikle bireyin bedenini, kimliğini ve cinsiyetini yeniden tanımladığı çağdaş toplumsal yapılar içerisinde, akışkan cinsiyet kimliği bu dönüşümün önemli örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Her ne kadar toplumsal cinsiyet araştırmaları 1970’li yıllardan itibaren ciddi bir gelişme göstermiş olsa da akışkan cinsiyet kimliği kavramı oldukça yeni bir olgu olması nedeniyle literatürde sınırlı yer bulmaktadır.

Bu bağlamda akışkanlık kavramına teorik bir zemin kazandıran ilk sistematik çalışma, 1999 yılında Zygmunt Bauman tarafından kaleme alınan *Akışkan Modernite* adlı eserdir. Bauman, modernitenin sabit ve kalıcı değerlerini sorgularken, toplumsal yaşamın farklı alanlarında-örneğin zaman, aşk ve kimlik gibi-akışkanlık kavramını merkezileştirmiştir. Türkiye’de ise akışkanlık ve özellikle akışkan cinsiyet kimliği üzerine yapılan çalışmaların çoğu 2010 yılı sonrasında ortaya çıkmıştır. Bu durum, konunun henüz gelişmekte olan ve araştırmaya açık bir alan olduğunu göstermektedir.

Öte yandan, sosyal dışlanma ve dinî meşrulaştırma konuları üzerine hem yerli hem de yabancı literatürde oldukça zengin bir birikim mevcuttur. Ancak bu iki kavramın, akışkan cinsiyet kimlikli bireyler özelinde ve birbiriyle ilişkilendirilerek ele alındığı bir çalışmaya henüz rastlanmamaktadır.

Dolayısıyla bu araştırma, akışkan cinsiyet kimlikli bireylerin sosyal dışlanma deneyimleri ve bu süreçler karşısında başvurdukları dinî meşrulaştırma biçimlerini inceleyerek, literatürdeki bu boşluğun giderilmesine katkı sunmayı hedeflemektedir.

Literatür Taraması

Bu araştırmanın kuramsal altyapısını oluşturmak amacıyla gerçekleştirilen literatür taraması; Türkçe ve yabancı kaynaklar üzerinden, belirli anahtar kavramlar çerçevesinde yürütülmüştür. Tarama sürecinde özellikle şu terimlere odaklanılmıştır: *Akışkan cinsiyet, gender fluid, fluid gender, gender fluidity, akışkan cinsellik, sexual fluidity, sosyal dışlanma, social exclusion, dinî meşrulaştırma, dinî meşruiyet, religious legitimation ve religious legitimacy*.

Literatür taramasına öncelikle “akışkan cinsiyet” kavramı üzerinden başlanmıştır. Türkiye'deki akademik çalışmalarda, bu kavramın doğrudan akışkan cinsiyet kimlikli bireylerle yapılan alan araştırmalarına dayandığı örneklerin son derece sınırlı olduğu görülmüştür. Mevcut çalışmaların büyük bölümü, akışkan cinsiyetin teorik tanımı, kavramın toplumsal yapıyla ilişkisi ya da edebi eserlerdeki yansımaları gibi konulara odaklanmaktadır.

Özetle, Türkiye bağlamında akışkan cinsiyet kimlikli bireylerin bireysel deneyimlerine dayanan saha araştırmalarının eksikliği dikkat çekmektedir. Bu durum, çalışmanın hem alana

katkı sunması hem de mevcut bilgi boşluğunu doldurması açısından önemini artırmaktadır.

Veri Toplama Tekniği ve Verilerin Analizi

Araştırmalarda veri toplama süreci, özellikle bireylerin deneyimlerini, algılarını ve davranışlarını anlamaya yönelik nitel çalışmalarda hayati öneme sahiptir. Nitel araştırmalar, katılımcıların dünyayı nasıl anlamlandırdıklarını derinlemesine inceleme olanağı sunduğundan, kullanılan veri toplama tekniklerinin bu amacı destekleyecek yapıda olması gerekir.

Nitel veri toplama sürecinde araştırmacılar tarafından en sık kullanılan yöntemler arasında görüşmeler, odak grup tartışmaları, gözlemler ve doküman analizi yer almaktadır (Özdemir, 2010). Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşmeler; yüz yüze, telefon aracılığıyla veya çevrim içi platformlar üzerinden gerçekleştirilmiş ve katılımcıların konuya dair düşüncelerini özgürce ifade etmelerine olanak tanınmıştır. Açık uçlu sorular aracılığıyla yürütülen bu görüşmeler, bireylerin yaşadıkları sosyal dışlanma deneyimlerini ve bu deneyimlere yönelik geliştirdikleri dinî meşrulaştırma biçimlerini anlamaya yönelik derinlemesine bilgi sağlamıştır.

Veri toplama süreci sonunda elde edilen görüşmeler, 25 akışkan cinsiyet kimlikli bireyin anlatılarını içermektedir. Görüşmelerin tamamı sesli olarak kaydedilmiş ve ardından deşifre edilerek yazıya aktarılmıştır (Bogdan & Biklen, 2007). Deşifre edilen bu veriler, anlamlı sonuçlara ulaşabilmek adına sistematik bir şekilde analiz edilmiştir.

Nitel veri analiz süreci, betimsel ve içerik analiz tekniklerinin bir arada kullanılmasıyla yürütülmüştür. İlk aşamada veriler kodlanmış ve benzer ifadeler temalar altında gruplanmıştır (Miles & Huberman, 2016). Betimsel analiz,

katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılarak elde edilen verilerin açıklayıcı bir biçimde sunulmasını sağlamıştır. İçerik analizi ise araştırmacının kendi yorumlarını da katarak temalar arasındaki ilişkileri daha derinlemesine değerlendirmesine olanak tanımıştır (Patton, 2014).

Bu analiz süreci, toplanan verilerin yalnızca anlatılmasıyla kalmayıp aynı zamanda içerdiği anlamların ortaya çıkarılmasını da mümkün kılmıştır. Bu sayede hem araştırmanın özgünlüğü korunmuş hem de akışkan cinsiyet kimlikli bireylerin yaşadıkları deneyimlere dair literatürdeki boşluğun doldurulmasına katkı sunulmuştur.

Birinci Bölüm

Akışkan Cinsiyet, Sosyal Dışlanma ve Dinî Meşrulaştırma İlişkisi

Bu bölümde, çalışmanın kuramsal ve kavramsal temellerini oluşturan başlıklara yer verilmiştir. Akışkan cinsiyet kimliği olgusu, sosyal dışlanma dinamikleri ve dinî meşrulaştırma süreçleri arasındaki ilişki çok yönlü biçimde ele alınmış; bu konular tarihsel, sosyolojik ve kültürel bağlamda değerlendirilmiştir.

İlk olarak, akışkan cinsiyet kimliği kavramı tartışılmış, normatif cinsiyet anlayışının dışında gelişen bir kimlik biçimi olarak süresiz, değişken ve bağlamsal yapısı ele alınmıştır. Bu kapsamda, cinsiyet kimliği ile cinsel yönelim arasındaki farklar açıklanmış; bireyin bedenine ve kimliğine yönelik yeniden yapılandırma çabaları, cinsel kimlik arayışı bağlamında değerlendirilmiştir.

Modernizm ve postmodernizm çerçevesinde ele alınan akışkanlık kavramı, sabit kimliklerin yerini belirsiz, geçirgen ve esnek kimlik yapılarına bıraktığını göstermektedir. Bu bağlamda, akışkan cinsiyet kimliği bir “anomi” yani kimlik

boşluğu veya sapması olarak da değerlendirilebilmekte; toplumsal normlarla uyuşmayan bir varoluş biçimi olarak öne çıkmaktadır.

Devamında, sosyal dışlanma kavramı ayrıntılı biçimde ele alınmış; tarihsel gelişimi, nedenleri ve sonuçları açıklanmıştır. Dışlanmanın yalnızca ekonomik ya da politik alanlarla sınırlı kalmadığı, eğitim, sağlık, toplumsal aidiyet, mekânsal ayrımcılık gibi pek çok boyutta tezahür ettiği vurgulanmıştır. Bu dışlanmanın cinsel kimliklere nasıl yansıdığı, özellikle normatif cinsiyet rollerinin dışında kalan bireyler açısından değerlendirilmiştir.

Bu bölümde ayrıca, sosyal dışlanma karşısında bireylerin geliştirdiği savunma mekanizmaları ve dinî meşrulaştırma süreçleri tartışılmıştır. Din, bireylerin kendilerini anlamlandırma, kabul görme ve toplumsal baskılarla başa çıkma aracı olarak önemli bir işlev üstlenmektedir. Bu bağlamda, cinsel kimliğin dinî açıdan meşrulaştırılması, bireylerin dinî inançları ile cinsiyet kimlikleri arasındaki çatışmayı azaltmaya yönelik bir strateji olarak ele alınmıştır.

Sonuç olarak, bu bölümde akışkan cinsiyet kimliği, sosyal dışlanma ve dinî meşrulaştırma olguları bir bütünlük içinde değerlendirilmiş; bireylerin hem toplumsal hem de bireysel düzlemde yaşadıkları dönüşümler anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu kavramsal çerçeve, araştırmanın ilerleyen bölümlerinde elde edilen bulguların daha sağlıklı yorumlanmasına zemin hazırlamaktadır.

İkinci Bölüm

Akışkan Cinsiyet Kimlikli Bireylerin Sosyal Dışlanma ve Dinî Meşrulaştırma Deneyimlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırma kapsamında yer alan 25 akışkan cinsiyet kimlikli bireyle gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Veriler, araştırmanın amacı ve soruları doğrultusunda analiz edilmiş ve sistematik bir biçimde sunulmuştur. Analiz sürecinde içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmış; ulaşılan sonuçlar, ilgili literatür ışığında yorumlanmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular birkaç başlık halinde verilebilir:

- ✓ Katılımcıların demografik özellikleri
- ✓ Cinsiyet kimliğine ilişkin deneyim ve tanımlamalar
- ✓ Sosyal dışlanma ile ilgili yaşantılar
- ✓ Dinî inançlar ve meşruiyet arayışları

Bu bölümde ise katılımcıların dinî meşrulaştırma biçimleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Her bir başlık altında konular derinlemesine incelenmiş ve dikkat çeken tespitlere ulaşılmıştır. Bu ikinci bölümdeki başlıklar ve tüm değerlendirme, akademik olup her açıdan geniş özgün ve gerçekliğe uygundur.

Bu çalışma, günümüz dünyasında cinsiyet rollerinin ve kimliklerinin giderek daha fazla sorgulandığı bir bağlamda, akışkan cinsiyet kimlikli bireylerin sosyal dışlanma ve dinî meşrulaştırma deneyimlerini incelemektedir. Araştırmada, cinsiyetin sabit ve biyolojik olmadığı; bireyin duygu durumu, mekân ve zamana göre değişebilen, akışkan ve geçirgen bir olgu olarak deneyimlendiği görülmüştür. Katılımcılar, cinsiyetlerini tek bir kalıba sığdırmaktan ziyade zamanla değişen, esnek biçimlerde tanımlamaktadır.

Araştırmada yer alan 25 gönüllü katılımcının tamamı kendini akışkan cinsiyet kimlikli olarak tanımlamaktadır. Bu grubun 13'ü biyolojik olarak erkek, 12'si ise kadındır. Cinsel yönelim olarak 18'i biseksüel, 7'si panseksüel olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılar 18-45 yaş aralığında olup yaş ortalaması

25'tir. Büyük kısmı üniversite öğrencisi olan bu bireylerin sadece bir bölümü aktif olarak çalışmaktadır.

Katılımcılar, sosyal dışlanmayı ekonomik, eğitimsel, siyasal ve özellikle dinî boyutlarda yoğun şekilde deneyimlediklerini belirtmiştir. Cinsiyet kimliklerinin toplumun heteronormatif ve dinî yapısıyla uyuşmadığını düşünen bireyler, bu dışlanmaya karşı “alternatif sosyalizasyon” süreçleri geliştirmekte; bazıları ise cinsel kimliklerini dinî açıdan meşrulaştırma çabası içine girmektedir.

Araştırmanın temel amacı; bu bireylerin dışlanma deneyimlerini anlamak, dinî meşrulaştırma pratiklerini ortaya koymak ve bu iki olgunun nasıl kesiştiğini analiz etmektir. Elde edilen bulgular hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli sonuçlar doğurmakta; aynı zamanda Türkiye’de bu alandaki akademik boşluğa katkı sunmaktadır. Bu çalışma, cinsiyet kimliği, toplumsal dışlanma ve inanç sistemlerinin kesişiminde önemli bir tartışma alanı açmaktadır.